

שִׁיְהִיּוּ הַבָּנִים בְּמִדַּת הַדִּין שֶׁלֹּשׁ גְּלוֹת. רֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם, שְׁנִימָשׁל בְּשִׁבְעַ שָׁנִים. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, מִכָּאן (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ וְגו'. כָּאֵן סוּד הַגְּלוֹת, הַתְּקַנָּה שִׁיְהִיּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁחַרְרִים מִגְּלוֹת, וְיִתְרַצֶּה לֹאמַר שִׁיְהִיּוּ הַבָּנִים הַקְּדוּשִׁים, שֶׁהִגְלוּ עַל חֲטָאֵיהֶם בְּדִין, שָׁנִים רַבּוֹת יִהְיֶה, (ויקרא כו) שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעֲתִים יִקָּם קִיָּן, בְּגְלוֹת הַרֵאשׁוֹנָה שֶׁל מִצְרַיִם שֶׁהִיא קְטָנָה.

שְׁנִית - גְּלוֹת הַשׁוֹפְטִים שְׁנִימָשְׁלָה לְאַרְבַּעִים שָׁנִים, בְּשִׁבְעַ שָׁהִם רַבִּים מִמֶּנּוּ. שְׁלִישִׁית - הַגְּלוֹת שְׁאֲנוּ בָּהּ, אַרְבָּה, שְׁנִימָשְׁלָה לְמֵאָה שָׁנִים, לְאַרְבַּעִים. וְהֵינּוּ שְׁגָלָה הַעֲלִיּוֹן שְׁאָמַר (דניאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּץ שׁוֹמֵם וְגו'. וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, רָאָה צָרָה זֹו שֶׁל הַגְּלוֹת שֶׁהִיְתָה קוֹרֵאת לְבָנָיו קָרְבָה עַל נַפְשׁוֹ וְדַחְקָה לְמוֹת, לֹא נִשְׂאָר חַי. כְּשֶׁהָיָה יוֹרֵד מִדְּרָגוֹת מִשׁוֹם חֲטָאֵי יִשְׂרָאֵל, לֹא יֵרֵד עִמָּם בְּגְלוֹת. אֲשֶׁרֵי חֲלָקִים. שְׂאֵם לֹא יֵרֵד עִמָּם בְּגְלוֹת, יִשְׂאָרוּ בֵּין הַעַמִּים, וְאֶתָּה אֲמַרְתָּ (ישעיה ג) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵינְ אִישׁ קָרָאתִי וְאֵינְ עוֹנָה. וְאֵינְ עוֹנָה - זֶה יִשְׂרָאֵל. בָּאתִי וְאֵינְ אִישׁ - זֹו שְׁכִינָה. הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מִפְדּוֹת וְאֵם אֵינְ בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדָבָר. הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא נִתֵּן חֶלֶק לְיִשְׂרָאֵל שֶׁלֹּא יִשְׁלַט גְּדוֹל אַחַר עֲלֵיהֶם. יְרֵדוּ לְגְלוֹת -

תְּקוּנָתָא יְהוֹן בְּנֵיִיא דְאַתְגְּלִיין בְּמַכְלִיתָא דְדִינָא תִלְתָּא גְלוֹוֹן. קְדַמָּא דְמִצְרַיִם, דְאַתְמַתֵּל בְּשִׁבְעַ שָׁנִין. רַבִּי חֵיִיא פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים ב) הַשְּׁבַעֲתִי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וְגו'.

רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר מֵהֶכָּא, (ירמיה לא) מִרְחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאֶהְבֶּת עוֹלָם אֶהְבֶּתִיךָ וְגו'. הֶכָּא רָזָא בְּגְלוֹתָא תְּקַנָּתָא יְהוֹן בְּנוֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל. מִשְׁתְּרֵי גְלוּיָא וְיִתְרַעֵי לְמִימַר, יְהוֹן בְּנֵיִיא קְדִישָׁא דְאַתְגְּלוֹוֹן עַל חוֹבֵיהוֹן בְּדִינָא, שָׁנִין סְגִיִּין יְהֵא. (ויקרא כו) שְׁבַע כְּחַטָּאתֵיכֶם, (בראשית ד) כִּי שְׁבַעֲתִים יִקָּם קִיָּן, בְּגְלוֹתָא קְדַמָּא דְמִצְרַיִם, דְּהִיא זַעֲרָא.

תְּנִינָא, גְלוֹתָא דְשׁוֹפְטִים, דְאַתְמַתֵּל לְאַרְבַּעִים שָׁנִין, בְּשִׁבְעַ דְּאֵינְהוּ סְגִיִּאי מֵינְהִי. תְּלִיתָאֵי, גְלוֹתָא דְאַנְן בִּיהִי אַרִיכָא, דְאַתְמַתֵּל לְמֵאָה שָׁנִין, לְאַרְבַּעִין וְהֵינּוּ דְגְלֵי עֲלָאָה דְאַמַר (דניאל יב) וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלָתַת שְׁקוּץ שׁוֹמֵם וְגו'.

וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, חֲמָא דָּא עַקְתָּא דְגְלוֹתָא דְהוּה עֲרַעֲן לְבָנוֹהֵי, קָרִיבָא אֲנַפְשִׁיהִי וְדַחִיקָת לְמַמַּת, לֹא אֲשַׁתָּאֵר חַי, כִּד הוּה נְחִית מְדַרְגִּין, בְּדִיל חוֹבֵיהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, לֹא נְחִית עֲמַהוֹן בְּגְלוֹתָא, זַפְּאָה חוֹלְקָהוֹן, דְּאֵי לֹא נְחִית עֲמַהוֹן בְּגְלוֹתָא, אֲשַׁתָּאֵרן בִּינֵי עַמְמֵיא, וְאֶתְ אֲמַרְתָּ (ישעיה ג) מִדּוּעַ בָּאתִי וְאֵינְ אִישׁ קָרָאתִי וְאֵינְ עוֹנָה. וְאֵינְ עוֹנָה, דָּא יִשְׂרָאֵל, בָּאתִי וְאֵינְ אִישׁ, דָּא שְׁכִינָה. הַקְּצוֹר קְצָרָה יְדֵי מִפְדּוֹת וְאֵם אֵינְ בִּי כַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעֲרָתִי אַחֲרֵיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדָבָר. קְדַשָׁא בְּרִיךְ הוּא יְהִיב חוֹלְקָא לְיִשְׂרָאֵל דְלֹא יִשְׁלוֹט רַבְּרַכְנָא אַחֲרָא כְּהוֹן. נְחִתוּ לְגְלוֹתָא,

שְׁכִינְתָא עִמָּהוֹן וְהוּא רְחִיק מִמְטְרוֹנִיתָא: וְהוּא רְחוֹק מִן הַמְּלָכָה.

וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ. חָקֵר אֶת בְּנֵי כָלם וְאָמַר לָהֶם: צְרוּת רְבוּת, רְעוּת גְּדוּלוֹת, אָנִי רוֹאֶה לְבָא עַל דּוֹרוֹתֵיכֶם נִמְצְאוּ רְחִמִים עַלְיוֹנִים.

וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לְצִאת מִכָּל צָרָה, הַשְׁבְּעוּ לִי וּתְנוּ בְּיַמֵּינוּ רְבוּן הָעוֹלָם, וְתַעֲשׂוּ אֶמֶת וְדִין, וְתִהְיוּ כְּאֲבוֹתֵיכֶם, וְצוּוּ בְּכָל דּוֹר וְדוֹר שִׁילְכוּ אַחֲרֵיהֶם. וְאִם אַתֶּם רוֹצִים לַעֲשׂוֹת כֶּף, תִּצְאוּ מִכָּל צָרָה שֶׁתְּבֹא עֲלֵיכֶם.

רבי שמעון אמר, (עמוס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי יַחֲנֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִם תַּעֲשׂוּ כֶּף, לֹא תִקְבְּרוּ אֶחָד מִן בְּנֵי, אֲלֹא אֲתִי תִשׁוּבוּ לְאַרְצְכֶם בְּשָׁלוֹם.

וְהוּוּ שְׁכִינְתוֹב (בראשית כד) שִׁים נָא יְדֶךָ פִּתַח יִרְכִי. מֵהוּ יְדֶךָ? פִּתַח וְאָמַר, (תהלים מה) חָגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדֵךְ וְהִדְרֶךְ. חֲרֹב שִׁישׁ בָּהּ חֶסֶד וְאֶמֶת, שְׁתִי סְפִירוֹת, וְלֹא עוֹזְבִים זֶה אֶת זֶה. וְלִכֵּן אָמַר חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךָ, (איכה ד) פְּנֵי ה' חִלְקָם. וְאִם יִהְיוּ בְּנֵי טוֹבִים וְעוֹשִׂים מַה שֶׁנִּשְׁבְּעוּ, לֹא מֵת אֶחָד מִבְּנֵיהֶם בְּמִצְרִים, שֶׁכָּל טוֹב וְטוֹב שֶׁגִּזַּר שֵׁם הָאֱלֹהִים עַל אֲנָשִׁים, אֵינּוּ אֲלֹא עַל שִׁיחֵיו טוֹבִים, וְאִם לֹא - לֹא, כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד (מלכים א-ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לְלֶכֶת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִם לֹא - לֹא.

בֹּא רֵאֵה פְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחַ הָאֵב מְרוּחַ הַבַּיִת, שְׁרוּחַ הָאֵב הוּא רוּחַ הַבַּיִת, רוּחַ מְרוּחַ עוֹלָה. וְאִם סִיעָה אָוִיר אַחֲרֵת בְּרוּחַ, לֹא יוֹצֵא שְׁלֹם, שְׁהָרִי הוּא חֶסֶד בְּאָוִיר הַזֶּה, וְהִנֵּנוּ (ירמיה ב) פָּרָא לְמַד

וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, חָקֵר יֵת בְּנוֹהֵי כְּלֵהוֹן, וְאָמַר לְהוֹן, עֲקָתָן סְגִיאִין, בִּישִׁין רְבִרְבִין, חֲמִית לְמִיעַל לְדִרְיִכוֹן אֲשַׁכְּחֵן רְחִמֵי עֲלָאֵי. וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמִיפְק מִכָּל עֲקָתָא, קִיִּימוּ לִי, וְהָבוּ בִּינָא רְבוּן עֲלָמָא וְתַעֲבָדוּן קְשׁוּט וְדִינָא, וְתִהְיוּ פְּאֲבָהֲתָכוֹן, וּפְקִידֵי בְּכָל דְּר וְדָר דִּיִּיתִי בְּתִרְיִכוֹן, וְאִי אַתּוֹן בְּעָאן לְמַעֲבָד הָכִי, תִּפְקוּן מִכָּל עֲקָתָא דִּיִּיתִי עֲלֵיכוֹן.

רבי שמעון אמר, (עמוס ה) וְהִצִּיגוּ בַשַּׁעַר מִשְׁפַּט אֱלֹהֵי יַחֲנֵן ה' אֱלֹהֵי צְבָאוֹת שְׂאֲרִית יוֹסֵף. וְאִי תַעֲבָדוּן הָכִי, לֹא תִקְבְּרוּן חַד מִן בְּרִי, אֲלֹא אֲתִי תִתּוּבוּן לְאַרְעִכוֹן בַּשַּׁלְמָא.

הָרָא הוּא דְכְּתִיב, (בראשית כד) שִׁים נָא יְדֶךָ פִּתַח יִרְכִי, מֵהוּ יְדֶךָ. פִּתַח וְאָמַר, (תהלים מה) חָגוֹר חֲרָבְךָ עַל יָרֵךְ גְּבוּר הוֹדֵךְ וְהִדְרֶךְ, סִיִּיפָא דְקָאֵי בָּהּ חֶסֶד וְאֶמֶת, תִּרִין סְפִירוֹן, וְלֹא שְׁבָקִין דָּא לְדָא. וְעַל דָּא אָמַר, (תהלים פט) חֶסֶד וְאֶמֶת יִקְדָּמוּ פְּנֵיךָ, (איכה ד) פְּנֵי ה' חִלְקָם. וְאִי הוּוּ טְבָאן בְּנוֹהֵי, וְעִבִידוּ מַה דְקִיִּימוּ, לֹא מִית חַד מִבְּנֵיהֶוּ בְּמִצְרָאֵי, דְכָל טַב וְטַב דְּגִזַּר שְׁמָא דְאֱלֹהָא עַל אֵינְשָׁא, לֹא הוּוּ אֲלֹא עַל דִּיהוֹן טְבִין. וְאִי לֹא, לֹא. כְּמָה דְאָמַר דָּוִד, (מלכים א א ב) לְמַעַן יִקִּים ה' אֶת דְּבָרָיו אֲשֶׁר דִּבֶּר עָלָי לֵאמֹר אִם יִשְׁמְרוּ בְּנֵיךָ אֶת דְּרָכָם לְלֶכֶת לְפָנַי בְּאֶמֶת. וְאִי לֹא, לֹא.

תָּא חֲזִי, פְּמָה הוּא עֲדִיף רוּחָא דְאָבָא מְרוּחָא דְבָרָא. דְרוּחָא דְאָבָא הוּא רוּחָא דְבָרָא, רוּחָא מְרוּחָא סְלָקָא. וְאִי סִייעַת אֲוִירָא אַחֲרָא בְרוּחָא, לֹא נִפִיק שְׁלִים. (דף ריג